

การขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย
ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

The Implementation of Thailand's Basic Education Institutional Policy During
The Coronavirus Disease Pandemic (COVID-19)

Received: September 24, 2021

Revised: October 25, 2021

Accepted: October 28, 2021

มงคล สมเจตนา*

Mongkhon Somjettana

สมศักดิ์ อมรสิริพงษ์**

Somsak Amornsiriphong

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมถึงเปรียบเทียบการขับเคลื่อนนโยบายฯ โดยจำแนกตามประเภทสถานศึกษา ขนาดสถานศึกษา และลักษณะที่ตั้งของสถานศึกษา ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายฯ จำนวน 9 คน และแบบสอบถามกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 395 แห่ง ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯ ในภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามมิติพบว่า มิตินโยบาย มีค่ามากที่สุด รองลงมา มิติความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค มิติสวัสดิภาพและการคุ้มครอง มิติการครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส (เด็กพิเศษ เด็กในพื้นที่เฉพาะห่างไกล) มิติการเรียนรู้ ตามลำดับ และมิติที่มีค่าน้อยที่สุดคือ มิติการบริหารการเงิน 2) การเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานตามนโยบายฯ พบว่า ประเภทสถานศึกษามีความแตกต่างกันในมิติการครอบคลุมถึง เด็กด้อยโอกาส ขนาดสถานศึกษาในภาพรวมมีความแตกต่างกัน และลักษณะที่ตั้งของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน 3) ปัญหาและอุปสรรคที่พบส่วนใหญ่คือความพร้อมของนักเรียน ครูและสถานศึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กด้อยโอกาส รวมถึงโรงเรียนขนาดเล็ก และการสื่อสารถึงแนวปฏิบัติที่ขาดความชัดเจน ข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายต่อไปในอนาคต ด้วยการดำเนินงานใน 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การรับมือ

* นักศึกษาปริญญาตรี สาขาสังคมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Master of Public Administration Student Program in Public Policy and Public Management, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University, Thailand

** อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Advisor, Associate Professor Dr., Department of Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University, Thailand

Corresponding Author E-mail Address: miemongkhon@gmail.com

.....
กับปัญหาอย่างทันท่วงทีด้วยการปิดโรงเรียนเพื่อความปลอดภัยของนักเรียน การสื่อสารถึงแนวปฏิบัติที่ชัดเจน
ระยะที่ 2 การบริหารอย่างต่อเนื่อง เตรียมแผนรูปแบบในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสนับสนุนให้มีการ
การเข้าถึงอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ ระยะที่ 3 การปรับปรุงและเร่งรัดการพัฒนาการศึกษาเพื่อรองรับ
การเปลี่ยนแปลงในอนาคต สนับสนุนในด้านโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาให้มีความพร้อม

คำสำคัญ : นโยบายการจัดการเรียนการสอน/ การศึกษาขั้นพื้นฐาน/ การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

Abstract

The study aims to study the implementation of Thailand's basic education institutional policy during the coronavirus disease pandemic (COVID-19), to compare the implementation of the policy in terms of school type, school size and school geographic location, and to study the problems, obstacles and present the guidelines for the development of implementation of policy. The research data were collected using both qualitative and quantitative data. The questionnaires were used for 395 schools of the basic education institutional under the Office of the Basic Education Commission. The in-depth interviews were used for nine people playing roles in policy-setting and stakeholding. The results indicate that 1) the overall operations for the implementation of the basic education institutional policy were at the highest level. When considering the order of the highest level to the lowest level of the policy, the safety from Covid-19, welfare, caring for the disadvantaged children in learning, financial management, respectively, 2) the operations for the implementation of the basic education institutional policy in school type were different only in caring for the disadvantaged children aspect. For school size, in the overall, was different and school geographic location was not different, and 3) the most problematic and obstructing encounters were the readiness of students, teachers, and schools especially in the underprivileged children and small schools. In addition, the communication of practice guidelines lacks of clarity. The study suggested that the driving of future policies should be operated into 3 phases: Phase 1 coping with the proactive problem-solving with the closure of schools for the safety of students and communicating with the clear guidelines, Phase 2 managing the continuity by preparing a variety of learning styles and support to access the learning materials, and Phase 3 improving and accelerating the development of education for the future development of the educational infrastructure.

Keywords : Education Policy/ Basic Education / Coronavirus Disease Pandemic

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีการระบาดในวงกว้างไปในหลายประเทศทั่วโลก โดยพบระบาดครั้งแรกในเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วงปลายปี 2562 ต่อมาในวันที่ 30 มกราคม 2563 องค์การอนามัยโลก ได้ประเมินสถานการณ์และประกาศให้โรคโควิด 19 เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern) โดยแนะนำให้ทุกประเทศเร่งรัดการเฝ้าระวังและป้องกันความเสี่ยงจากโรคโควิด 19 ตามเอกสารของกรมอนามัย (Department of Health, 2020: 2-3) โดยงานวิจัยของโอภาส การย์กวินพงศ์ (Karnkavinpong, 2018: 2) ชี้ให้เห็นว่าการแพร่กระจายของโรคติดต่ออย่างรวดเร็วไปในหลายประเทศทั่วโลกนี้ จะส่งผลกระทบในหลายด้านทั้งด้านการเมือง ด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและการเดินทางระหว่างประเทศของประชากรโลก (ในประเทศไทยพบผู้ติดเชื้อรายแรกเมื่อกลางเดือนมกราคม 2563 โดยในช่วงปลายเดือนมีนาคม 2563 เป็นช่วงที่มียอดผู้ติดเชื้อในประเทศเพิ่มสูงขึ้นมาก และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ กรมควบคุมโรค (Department of Disease Control, 2020) รัฐบาลจึงประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทั่วราชอาณาจักร ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม 2563 เพื่อควบคุมการระบาดของโรคโควิด 19 ส่งผลให้มีการประกาศปิดสถานที่ต่าง ๆ เช่น ร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้า ร้านเสริมสวย สถานศึกษาทุกระดับ สถานที่ออกกำลังกาย เป็นต้น ทำให้ไม่สามารถเปิดการเรียนการสอนได้ตามปกติ ถึงแม้ว่ารายงานจำนวนผู้ป่วยที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในแต่ละวันมีจำนวนลดน้อยลง ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Center for COVID-19 Situation Administration, 2020) รัฐบาลมีการผ่อนคลายมาตรการต่าง ๆ แต่ก็ยังคงอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่อาจจะวางใจได้ ซึ่งอาจจะกลับมาระบาดได้อีกรอบ โดยเฉพาะสถานศึกษาเป็นสถานที่ที่มีแนวโน้มที่มีความเสี่ยงสูงจะเกิดการแพร่ระบาดหากมีการจัดการไม่ดี เนื่องจากสถานศึกษาเป็นสถานที่ที่นักเรียนอยู่รวมกันจำนวนมาก

การหยุดชะงักของการจัดการเรียนการสอน ส่งผลกระทบทั้งในด้านการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่การเลื่อนปฏิทินการรับนักเรียน ปีการศึกษา 2563 รวมถึงการเลื่อนเปิด - ปิดภาคเรียน ในปีการศึกษา 2563 ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบกับการนับเวลาเรียนให้ครบตามหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ขาดเซย การขออนุมัติการจบการศึกษา รวมถึงการทดสอบระดับชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education, 2020: 1-3) นอกจากนี้อาจส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กด้อยโอกาส หากหยุดเรียนนานแนวโน้มจะกลับคืนสถานศึกษาก็ยิ่งลดลง เด็กที่มาจากครอบครัวยากจนมีแนวโน้มออกจากสถานศึกษาสูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวร่ำรวยเฉลี่ยปีละ 670,000 คน กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (Equitable Education Fund, 2019) และการปิดสถานศึกษายาวนาน ทำให้บริการสุขภาพที่สำคัญต่าง ๆ ที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐานต้องหยุดชะงักด้วย เช่น การฉีดวัคซีน การประเมินภาวะโภชนาการ โครงการอาหารกลางวัน และการช่วยเหลือด้านสุขภาพจิตและจิตสังคม ทำให้นักเรียนเครียดและวิตกกังวลเนื่องจากการขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและไม่ได้ทำกิจวัตรประจำวันตามปกติ ผลกระทบเชิงลบเหล่านี้จะยิ่งรุนแรงมากขึ้นในกลุ่มเด็กด้อยโอกาส เช่น เด็กพิการ เด็กในพื้นที่เฉพาะหรือพื้นที่ห่างไกล เด็กที่ถูกบังคับให้โยกย้ายถิ่นฐาน ชนกลุ่มน้อย และเด็กในความดูแลของสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ กรมอนามัย (Department of

Health, 2020: 5) แต่ทั้งนี้การเปิดภาคเรียนจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและสอดคล้องกับมาตรการด้านสาธารณสุขในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครอง

การจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในต่างประเทศ อย่างเช่น ในประเทศจีน ใช้แนวคิดนอกรอบในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาใช้อย่างเหมาะสม ด้วยการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ประเทศอังกฤษ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยการเชิญบุคคลที่มีชื่อเสียงมาร่วมผลิตสื่อการสอน เพื่อเผยแพร่บทเรียนทางออนไลน์ตามหลักสูตรการเรียนของเด็กในทุกระดับชั้น นอกจากนี้รัฐบาลยังสนับสนุนอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับนักเรียนที่ขาดแคลนให้สามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้ (Cavanagh, 2020) ส่วนประเทศเกาหลี จัดการเรียนการสอนออนไลน์ใน 3 รูปแบบ 1) การเรียนการสอนแบบ Real Time ผ่านระบบ Video Conference 2) การเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระ และ 3) การเรียนการสอนโดยอาศัยงานที่ได้รับมอบหมาย (Choon, 2020) และในประเทศญี่ปุ่น ใช้หลักการสำคัญ 2 ประการ คือ 1) การบริหารจัดการโดยเข้าเรียนแบบเหลื่อมเวลา (หลีกเลี่ยงพื้นที่ที่ปิด หลีกเลี่ยงที่แออัด และหลีกเลี่ยงการสื่อสารกันอย่างใกล้ชิด) และ 2) ในระยะเวลาที่มีการปิดเรียนจัดให้มี School Attendance Day โดยมอบหมายให้ผู้ปกครองดูแลนักเรียนตามคำแนะนำของโรงเรียน (Maki, 2020) นอกจากนี้ ยังมีมาตรการในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในสถานศึกษา จากกรณีตัวอย่างในประเทศจีน เดนมาร์ก นอร์เวย์ สิงคโปร์ และไต้หวัน ซึ่งสรุปแนวปฏิบัติในเรื่องสุขภาพและความปลอดภัย ได้ดังนี้ 1) การคัดกรองสุขภาพด้วยการวัดอุณหภูมิก่อนการเข้าเรียน 2) นโยบายการกักตัวและการปิดสถานศึกษา 3) การกำหนดจำนวนของนักเรียน และครู 4) การจัดพื้นที่ของห้องเรียนและระบบกายภาพ 5) มาตรการการมาถึงโรงเรียน 6) การจัดพื้นที่รับประทานอาหาร 7) การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ (นันทนาการ วึ่งเล่น) 8) การจัดการรับส่งนักเรียน และ 9) การรักษาสุขอนามัยและการทำความสะอาด (Melnick and Darling-Hammond, 2020: 1-10)

โดยที่ในประเทศไทยมีการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 จากความร่วมมือของกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันในการกำหนดแนวทางและมาตรการที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษา ด้วยการประเมินความพร้อมของสถานศึกษาก่อนเปิดภาคเรียน ตามกรอบแนวทางการดำเนินงานกับมาตรการการป้องกันโรค เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ใน 6 มิติ ได้แก่ 1) การดำเนินงานเพื่อความปลอดภัย 2) การเรียนรู้ 3) การครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส 4) สวัสดิภาพและการคุ้มครอง 5) นโยบาย และ 6) การบริหารการเงิน งบประมาณ (Department of Health, 2020: 6-14) และกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ 1) การเรียนการสอนในชั้นเรียน (On-Site) 2) การเรียนการสอนผ่านโทรทัศน์ (On-Air) 3) การเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online) และการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the Basic Education Commission, 2020) โดยรูปแบบการดำเนินงานสถานศึกษาสามารถเลือกรูปแบบแนวทางในการดำเนินการพิจารณาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ทั้งขนาดของสถานศึกษา ประเภทของสถานศึกษา ในระดับการศึกษาประถมศึกษา และระดับศึกษามัธยมศึกษา รวมถึงลักษณะที่ตั้งของโรงเรียน ทั้งนี้ สถานศึกษาในประเทศไทยมีความหลากหลายและแตกต่างกันทั้งจำนวน

.....
นักเรียน ขนาดของสถานศึกษา และทรัพยากรที่ได้รับในการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน รวมถึงลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่หลากหลาย สถานศึกษาส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในพื้นที่ราบ ซึ่งสามารถเดินทางไปได้สะดวก และกลุ่มสถานศึกษาในพื้นที่ลักษณะพิเศษ คือสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สูง เกาะ และถิ่นทุรกันดาร ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่เดินทางไปถึงยากลำบาก นอกจากนี้ยังมีความหลากหลายของกลุ่มนักเรียน โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนยากจน เด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Bureau of Policy and Planning, 2020)

ถึงแม้ว่าในช่วงการระบาดระลอกแรกภาครัฐจะสามารถควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ได้เป็นอย่างดี แต่ปัญหาในการบริหารจัดการในการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ยังคงมีเสียงสะท้อนไปในทางลบ จากสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่มองว่า กระทรวงศึกษาธิการไม่มีการเตรียมการที่ดี ไม่มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ นโยบายของกระทรวงกับแนวทางปฏิบัติของโรงเรียนไม่สอดคล้องกัน และผู้เรียนไม่สามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้อย่างเท่าเทียม ขาดความพร้อมในการเตรียมการเพื่อรองรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเขตพื้นที่การศึกษาเป็นตัวกลางระหว่างส่วนกลาง และสถานศึกษารับเพียงนโยบายแต่ขาดการปรับให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา รวมถึงขาดการสนับสนุนทรัพยากรที่เหมาะสมให้กับสถานศึกษา สำนักงานสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2020: 10-19) จากเสียงสะท้อนในการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการในการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ควรเป็นอย่างไร

ดังนั้น เพื่อสะท้อนบทเรียนที่เกิดขึ้น และนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิจัย ด้วยการสำรวจระดับการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของสถานศึกษา ตามกรอบแนวทางการดำเนินงานกับมาตรการการป้องกันโรคเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ใน 6 มิติ รวมถึงการวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 เพื่อเสนอแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จำแนกตามประเภทสถานศึกษา ขนาดสถานศึกษา และลักษณะที่ตั้งของสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิธีศึกษาวิจัย ใช้รูปแบบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ซึ่งประกอบด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ด้วยการค้นคว้า วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ประกาศของกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไปพัฒนาแบบสอบถามให้มีความเหมาะสมกับงานวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ด้วยการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในส่วนของการดำเนินงาน สภาพปัญหา และข้อเสนอแนะ จากสถานศึกษาในระดับพื้นที่

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 29,772 แห่ง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีของ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยกำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นสถานศึกษา จำนวน 395 แห่ง โดยสุ่มด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนประชากร จำแนกตามประเภทสถานศึกษา และขนาดสถานศึกษา จากนั้นจึงทำการสุ่มสถานศึกษาอย่างง่าย 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มผู้มีความรู้ มีบทบาทที่สำคัญในการกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายฯ โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 9 คน ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารส่วนกลางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน 2) กลุ่มผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน 3) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน 4) กลุ่มครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายฯ จำนวน 2 คน 5) กลุ่มนักเรียน จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณใช้เครื่องมือ คือแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดย ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ ส่วนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯ ในแต่ละมิติการดำเนินงาน จำนวน 49 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และส่วนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนฯ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพใช้เครื่องมือ คือแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะคำถามปลายเปิด ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วน โดย ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอนฯ ในแต่ละมิติ และส่วนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับแนวทางการในการจัดการเรียนการสอนฯ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ขึ้นจากการทบทวนเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ

จำนวน 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.91 – 1.00 และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยการทดลองกับกลุ่มสถานศึกษาจำนวน 30 แห่ง มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ด้วยการสืบค้นข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 รวมถึงประกาศกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวข้อง สำหรับการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำหนังสือติดต่อและนัดหมายขอเข้าสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง อาศัยการสัมภาษณ์ผ่านระบบออนไลน์ และทางโทรศัพท์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และปรับปรุงแบบสอบถามให้สอดคล้องกับสิ่งที่ค้นพบจากการสัมภาษณ์ และ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลพร้อมกับแนบ QR code แบบสอบถามในรูปแบบกูเกิลฟอร์ม (Google form) โดยส่งทางไปรษณีย์ไปยังสถานศึกษาเพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม ในนามของสถานศึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูผู้ปฏิบัติงานตามนโยบายฯ ที่ได้รับมอบหมายในการตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาจำนวน 395 แห่ง (สังกัด สพป. 363 แห่ง และ สพม. 32 แห่ง) เพื่อป้องกันการไม่ตอบกลับของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามเพิ่มเติมจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 20 ของสถานศึกษาในแต่ละสังกัด จึงเป็นจำนวนแบบสอบถามที่ส่งทั้งสิ้น 474 แห่ง (สังกัด สพป. 435 และ สพม. 39) ผู้วิจัยได้รับการตอบกลับแบบสอบถาม จำนวน 395 (สังกัด สพป. 358 และ สพม. 37) คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติ คือการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์การวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับการขับเคลื่อนนโยบายฯ โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) สถิติ t-test และ F-test ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) แบบหน่วยบริบท (Contextual Unit) โดยการแบ่งรูปแบบของหัวข้อเรื่อง (Categories) ตามประเด็นของการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 (n=395)

กรอบแนวทางการดำเนินงาน กับมาตรการ การป้องกันโรค เพื่อป้องกันโรคโควิด 19	ระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
มิติที่ 1 ความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค	4.37	0.51	มากที่สุด
มิติที่ 2 การเรียนรู้	4.12	0.60	มาก
มิติที่ 3 การครอบคลุมถึง เด็กด้อยโอกาส (เด็กพิเศษ เด็กในพื้นที่เฉพาะห่างไกลมาก)	4.28	0.60	มากที่สุด

กรอบแนวทางการดำเนินงาน กับมาตรการ การป้องกันโรค เพื่อป้องกันโรคโควิด 19	ระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
มิติที่ 4 สวัสดิภาพ และการคุ้มครอง	4.37	0.64	มากที่สุด
มิติที่ 5 นโยบาย	4.50	0.55	มากที่สุด
มิติที่ 6 การบริหารการเงิน	4.04	0.82	มาก
รวม	4.30	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงว่าระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 ระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละมิติพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯ ในมิติที่ 5 นโยบาย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (4.50) รองลงมามิติที่ 1 ความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค (4.37) มิติที่ 4 สวัสดิภาพ และการคุ้มครอง (4.37) รองลงมามิติที่ 3 การครอบคลุมถึง เด็กด้อยโอกาส (เด็กพิเศษ เด็กในพื้นที่เฉพาะห่างไกลมาก) (4.28) รองลงมามิติที่ 2 การเรียนรู้ (4.12) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในมิติที่ 6 การบริหารการเงิน (4.04) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 จำแนกตามประเภทสถานศึกษา ขนาดสถานศึกษา และลักษณะที่ตั้งของสถานศึกษา

1. การเปรียบเทียบประเภทสถานศึกษากับระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 พบว่าสถานศึกษาทั้ง 2 ประเภท มีระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามกรอบดำเนินงานในแต่ละมิติ พบว่า มิติที่ 3 การครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส (เด็กพิเศษ เด็กในพื้นที่เฉพาะห่างไกลมาก) สถานศึกษาทั้ง 2 ประเภท มีระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา มีระดับการดำเนินงานมากกว่าสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

2. การเปรียบเทียบขนาดสถานศึกษากับระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 พบว่า ขนาดของสถานศึกษาทั้ง 4 ประเภท (ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ) มีระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พิจารณารายคู่พบว่ามีความแตกต่างกันจำนวน 1 คู่ คือ สถานศึกษาขนาดเล็กมีระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯ สูงกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง และเมื่อพิจารณาตามกรอบดำเนินงานในแต่ละมิติ พบว่าในมิติที่ 1 ความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค มีระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พิจารณารายคู่พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 4 คู่ ได้แก่ 1) สถานศึกษาขนาดเล็กมีระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯ สูงกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง 2) สถานศึกษาขนาดเล็กมีระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯ สูงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ 3) สถานศึกษาขนาดกลางมีระดับการดำเนินการขับเคลื่อน

.....
นโยบายฯ สูงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ และ 4) สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษมีระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯ สูงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ และมิติที่ 2 การเรียนรู้ มีระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พิจารณารายคู่พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ 1) สถานศึกษาขนาดเล็กมีระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯ สูงกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง และ 2) สถานศึกษาขนาดเล็กมีระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายฯ สูงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่

3. การเปรียบเทียบลักษณะที่ตั้งของสถานศึกษากับระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 พบว่าสถานศึกษาที่มีลักษณะที่ตั้งที่แตกต่างกัน มีระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

1. ปัญหา อุปสรรค ต่อการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก สามารถสรุปได้ดังนี้

มิติที่ 1 ความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือความพร้อมของนักเรียน ผู้ปกครอง และสถานศึกษา ในการจัดเตรียมอุปกรณ์ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 รวมถึงนักเรียนและผู้ปกครองยังขาดความรู้ความเข้าใจในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ส่งผลให้ยังไม่เข้มงวดในการป้องกันตนเอง วินัยในการดูแลตนเองโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กอนุบาลจนถึงเด็กระดับประถมศึกษา มีอุปสรรคจากธรรมชาติของเด็กที่ยังไม่สามารถควบคุมตนเองได้

มิติที่ 2 การเรียนรู้ ปัญหาที่พบหลัก ๆ คือ ความพร้อมของการจัดการเรียนการสอน การเรียนอยู่ที่บ้าน (On Air, Online, On Demand และ On Hand) ไม่สามารถปฏิบัติได้จริงกับทุกสถานศึกษา ยิ่งเมื่อเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขาดทั้งบุคลากร อุปกรณ์ งบประมาณ โดยนักเรียนในระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษา ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนโดยให้เรียนที่บ้านได้ และสุดท้ายภาระงานที่ครูต้องรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นในการทำใบงาน ออกเยี่ยมบ้าน เพื่อประสานงานกับเด็กและผู้ปกครอง รวมถึงปัญหาของการแบ่งกลุ่มนักเรียนมาเรียน ทำให้เพิ่มภาระงานสอนของครูเป็นสองเท่า

มิติที่ 3 การครอบคลุมถึง เด็กด้อยโอกาส (เด็กพิเศษ เด็กในพื้นที่เฉพาะห่างไกลมาก) การจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนในพื้นที่ห่างไกลและกลุ่มเด็กที่ยากจน ขาดความพร้อมในด้านเทคโนโลยีการศึกษา อุปกรณ์สื่อสารและอินเทอร์เน็ต และในกลุ่มนักเรียนพิการเรียนร่วมที่เป็นกลุ่มที่บกพร่องทางการเรียนรู้ จำเป็นต้องดูแลเป็นพิเศษ เด็กกลุ่มเปราะบางเหล่านี้มีโอกาสสูงที่จะออกจากระบบการศึกษา

มิติที่ 4 สวัสดิภาพ และการคุ้มครอง ความกังวลต่อนักเรียนที่อยู่พื้นที่เสี่ยงอาจจะเรียนไม่ทันเพื่อน และสวัสดิภาพของนักเรียนที่ออกไปนอกโรงเรียน ซึ่งเป็นข้อกังวลว่านักเรียนอาจจะไปสัมผัสหรือใกล้ชิดกับผู้ติดเชื้อโรคโควิด 19

.....

มติที่ 5 นโยบาย ผู้กำหนดนโยบายจากส่วนกลางขาดความเข้าใจในความเหมาะสมของบริบทสถานศึกษา รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องน้อย ส่งผลให้การกำหนดนโยบายไม่ตอบสนองต่อการดำเนินงานในระดับพื้นที่อย่างแท้จริง สถานศึกษาจะนำนโยบายมาใช้ในการปฏิบัติทำได้ยาก การสื่อสารถึงแนวทางในการดำเนินการที่ไม่ชัดเจน ระดับหน่วยปฏิบัติมองว่าส่วนกลางปล่อยให้ต้องตัดสินใจเอง นอกจากนี้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาบางแห่ง รอแนวทางการปฏิบัติจากส่วนกลางเท่านั้น ส่งผลให้การปฏิบัติขาดความต่อเนื่อง

มติที่ 6 การบริหารการเงิน ไม่มีการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติม เพื่อดำเนินการตามมาตรการป้องกันโรคจากหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งการสนับสนุนอุปกรณ์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต เพื่อมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาไม่มีงบประมาณเพื่อมาจัดหาอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอน และขาดการสนับสนุนจากภาคเอกชนหรือแหล่งอื่นๆ

2. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก สามารถสรุปได้ดังนี้

มติที่ 1 ความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค ความปลอดภัยของนักเรียนควรคำนึงเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ในการกำหนดแนวทางหรือนโยบายต่าง ๆ ที่ชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทในแต่ละพื้นที่ รวมถึงขอความร่วมมือกับผู้ปกครองในการดูแลความปลอดภัยของนักเรียน และสื่อสารให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการป้องกันโรค

มติที่ 2 การเรียนรู้ ควรจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละโรงเรียน โดยคำนึงมาตรการการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และมาตรการการป้องกันของแต่ละจังหวัด การจัดการเรียนการสอนแบบให้เรียนอยู่ที่บ้าน (On Air, Online , On Demand และ On Hand) ต้องมีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนให้กับโรงเรียนที่ขาดความพร้อม นอกจากนี้ควรมีการพิจารณาวิชาเรียนและกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในบริบทของแต่ละพื้นที่ และใช้การประเมินผลการจัดการศึกษาตามสภาพจริง ใช้การวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย ผู้ปกครองต้องให้ความร่วมมือและสนับสนุนดูแลในการเรียนการสอนของบุตรหลาน

มติที่ 3 การครอบคลุมถึง เด็กด้อยโอกาส (เด็กพิเศษ เด็กในพื้นที่เฉพาะห่างไกลมาก) ในกรณีสถานการณ์ที่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามปกติ ควรมีการสนับสนุนนักเรียนเพิ่มเติมในส่วนอื่น จำพวกค่าอาหารกลางวัน นมโรงเรียนสำหรับเด็กเล็ก และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นในกรณีนักเรียนที่มีฐานะลำบาก กลุ่มเด็กที่บกพร่องทางการเรียนรู้ เด็กพิเศษ เด็กพิการเรียนร่วม ควรได้รับการดูแลเป็นพิเศษ และในกลุ่มนักเรียนยากจน ควรมีการสนับสนุนการใช้อินเทอร์เน็ตฟรีให้กับนักเรียน เพื่อรองรับการเรียนออนไลน์ เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง รวมถึงควรมีระบบเทคโนโลยีที่ครอบคลุมและเพียงพอสำหรับนักเรียนทุกคน และยืดหยุ่นให้กับนักเรียนที่ไม่มีโทรศัพท์หรืออุปกรณ์ในการเรียนออนไลน์ และต้องมีแผนรองรับนักเรียนกลุ่มนั้นเพื่อให้เรียนรู้ได้พร้อมกับเพื่อนในชั้นเรียน

มติที่ 4 สวัสดิภาพ และการคุ้มครอง ควรสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการติดเชื้อโรคโควิด 19 ให้กับนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีความพร้อมทางอารมณ์และสุขภาพจิต ให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

.....

มติที่ 5 นโยบาย การกำหนดแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนให้ชัดเจน นโยบายต่าง ๆ ที่ออกมาควรยึดตามบริบทแต่ละพื้นที่เป็นหลัก กระทรวงศึกษาธิการควรส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์อย่างต่อเนื่องและเข้ามาช่วยแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนหรือสถานศึกษาที่ขาดแคลน เพื่อเพิ่มโอกาสให้การเรียนออนไลน์ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และควรให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินการ

มติที่ 6 การบริหารการเงิน ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณรายหัวเฉพาะกิจที่ใช้สำหรับการป้องกันโรคโควิด 19 ให้กับนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้กับทางสถานศึกษาในการนำมาบริหารจัดการ และจัดหาหน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์ เครื่องมือวัดไข้ เครื่องพ่นยาฆ่าเชื้อ แพนการโยนภาระให้โรงเรียนในการหาแหล่งงบประมาณมาใช้ในการนี้เอง

อภิปรายผลการวิจัย

1. การขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

การขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอน^๓ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม มีระดับค่าเฉลี่ยในการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด (4.30) แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาให้ความร่วมมือในการดำเนินการตามนโยบาย ตอบสนองต่อการขับเคลื่อนตามมาตรการและแนวปฏิบัติในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อย่างเคร่งครัด

มติที่ 1 ความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด (4.37) แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษามีการคำนึงถึงความปลอดภัย โดยการตอบสนองต่อมาตรการป้องกันโรคต่าง ๆ เช่น การคัดกรองวัดไข้ การจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้ถูกสุขลักษณะ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดที่ยังคงน่าเป็นห่วง การเปิดสถานศึกษาจึงต้องมีการประเมินสถานการณ์ให้รอบคอบที่สุด โดย Hanna Melnick และ Linda Darling-Hammond (Melnick and Darling-Hammond, 2020: 1-10) ได้ศึกษาถึงมาตรการในการเปิดภาคเรียนของสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 โดยการรวบรวมมาตรการแต่ในประเทศที่ประสบผลสำเร็จในประเทศจีน เดนมาร์ก นอร์เวย์ สิงคโปร์ และไต้หวัน ซึ่งมีแนวปฏิบัติในเรื่องของสุขภาพและความปลอดภัย คือ การคัดกรองสุขภาพ นโยบายการกักตัวและการปิดสถานศึกษา การกำหนดจำนวนของนักเรียนและครู การจัดพื้นที่ของห้องเรียน และการทำความสะอาด แต่ในทางตรงกันข้ามผลการศึกษากการดำเนินการตามมาตรการในการสลับวันเรียนของแต่ละระดับชั้น หรือการแบ่งจำนวนนักเรียนมาเรียนและการเหลื่อมเวลาเรียนกันอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจากการสัมภาษณ์ครู ให้ความเห็นว่ามาตรการดังกล่าวเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับครูในการสอนเพิ่มมากขึ้น อาจเป็นผลให้สถานศึกษาเล็งที่จะให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าว

มติที่ 2 การเรียนรู้ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก (4.12) แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษามีการเตรียมแผนในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน รวมถึงการปรับปรุงแบบและวิธีการจัดการเรียนให้นักเรียน โดยที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการเรียนในชั้นเรียน (On-Site) มากกว่าการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ (Online) และรูปแบบการเรียนผ่านโทรทัศน์ (On-Air) เนื่องจาก

.....
ความพร้อมของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ประกอบกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Online) และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านโทรทัศน์ (On-Air) ไม่เหมาะสำหรับเด็กในระดับอนุบาลจนถึงระดับประถมศึกษา เด็กกลุ่มเหล่านี้ไม่มีความอดทนในการนั่งเรียนหน้าจอด้วยตนเองได้นาน ๆ แต่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาสามารถใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ (Online) ได้ ทั้งนี้ยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต้องมีความพร้อมทั้งครูและนักเรียนด้วยเช่นกัน ซึ่งก็สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ต่างกล่าวว่าโรงเรียนในระดับประถมศึกษาไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ได้ จำเป็นต้องมาปรับรูปแบบให้เหมาะกับบริบทของโรงเรียน อาจจะใช้การแจกใบงานให้กลับไปทำที่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับ วิทศน์ ผักเจริญผล กนิษฐา เขาวัววัฒนกุล พินดา วราสุนันท์ และคณะ (Fakcharoenphol, Chaovatthanakun, Warasunun and et al., 2020: 44-58) ศึกษาความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์ระบาดของโรคโควิด 19 ครูบางส่วนไม่พร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และประเมินว่ามีนักเรียนจำนวนมากที่ไม่สามารถเข้าถึงการเรียนการสอนออนไลน์ได้

มิติที่ 3 การครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส (เด็กพิเศษ เด็กในพื้นที่เฉพาะห่างไกลมาก) มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด (4.28) แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญในการดูแลกลุ่มเด็กเปราะบางเหล่านี้เป็นพิเศษ ซึ่งเนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เด็กกลุ่มเปราะบางเหล่านี้มีโอกาสที่จะออกจากระบบการศึกษามากกว่ากลุ่มนักเรียนปกติ ทางรัฐเองจำเป็นต้องให้ความสำคัญและดูแลเด็กในกลุ่มนี้เป็นพิเศษ การจัดหาอุปกรณ์ในการป้องกันโรคให้เพียงพอแก่นักเรียน รวมถึงโครงการอาหารกลางวัน โครงการอาหารเสริม (นม) สำหรับกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ ในกรณีที่โรงเรียนต้องปิด ทางโรงเรียนจะสนับสนุนค่าอาหารกลางวันให้กับนักเรียนและแจกนมโรงเรียนให้ไปดื่มที่บ้าน ซึ่งงานวิจัยของดำรงค์ ตุ่มทอง และคณะ (Tumthong and et al., 2014: 123-138) พบว่า ความไม่เสมอภาคทางการศึกษาส่งผลให้เกิดการยุติการเรียนกลางคัน หรือการไม่ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นนอกจากนี้เด็กด้อยโอกาสมักถูกเลือกปฏิบัติทางสังคมในโรงเรียนและสถานศึกษา โดยเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาที่ยากจนถูกเลือกปฏิบัติในปริมาณสูงที่สุดมากกว่าเด็กกลุ่มอื่น จากขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตและขาดโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐานของรัฐ

มิติที่ 4 สวัสดิภาพและการคุ้มครอง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด (4.37) แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญในการดูแลสวัสดิภาพของนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างมาก เนื่องจากสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ค่อนข้างจะวิตกและเครียดกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การสร้างความเชื่อมั่นในการรักษาความปลอดภัยจากการแพร่ระบาด และการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงานจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะช่วยให้การขับเคลื่อนนโยบายฯ บรรลุผลสำเร็จได้

มิติที่ 5 นโยบาย มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด (4.50) แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษา มีการดำเนินการเตรียมการกำหนดนโยบายก่อนการเปิดภาคเรียน มีแผนเผชิญเหตุในกรณีที่มีการแพร่ระบาดในสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากในช่วงของการแพร่ระบาดในระลอกแรกอยู่ในช่วงของการปิดภาคเรียน ทำให้สถานศึกษามีเวลาในการเตรียมแผนและกำหนดแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษาเอง หากมีการแพร่ระบาดอีกระลอกก็สามารถรับมือได้อย่างทันท่วงที

มิตินี้ 6 การบริหารการเงิน มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก (4.04) แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษา มีการเตรียมแผนในการใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารงบประมาณ ในการดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดของ โรคโควิด 19 ในสถานศึกษา แต่ในการจัดหางบประมาณเพื่อมาสนับสนุนการดำเนินงานยังน้อย และการจัดสรร งบประมาณจากส่วนกลางให้สถานศึกษายังน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ให้ความเห็นว่า การจัดสรรงบประมาณยังคงมีเท่าเดิมเหมือนกับสถานการณ์ปกติ เพียงแค่ให้เปลี่ยนแปลงงบประมาณ จากที่เคยมีอยู่มาใช้ดำเนินงาน แต่แนวทางและวิธีปฏิบัติที่เพิ่มขึ้นและจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการขับเคลื่อน

2. การเปรียบเทียบการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของ ประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 จำแนกตามประเภทสถานศึกษา ขนาดสถานศึกษา และลักษณะที่ตั้งของสถานศึกษา

การเปรียบเทียบประเภทสถานศึกษากับระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียน การสอนฯ พบว่า ประเภทสถานศึกษาทั้ง 2 ประเภท มีระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียน การสอนฯ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า มาตรการในการดำเนินงานตามกรอบการดำเนินงานเป็น มาตรฐานสามารถนำไปให้สถานศึกษาดำเนินการได้ทั้งสถานศึกษาในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดที่อันตรายและมีโอกาสเสี่ยงที่จะแพร่ระบาดได้ทั้งในสถานศึกษาระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มาตรการที่กำหนดจึงเป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องสามารถดำเนินการให้ได้เพื่อ ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคในสถานศึกษา และสร้างความปลอดภัยให้กับนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงการเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่หลากหลายให้สถานศึกษาสามารถเลือกใช้รูปแบบได้ตามความเหมาะสม ตามความ พร้อมของนักเรียน ครู และสถานศึกษาด้วย แต่ในมิติการครอบคลุมถึง เด็กด้อยโอกาส (เด็กพิเศษ เด็กในพื้นที่ เฉพาะทางไกลมาก) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสถานศึกษาในระดับประถมศึกษามีระดับ การดำเนินงานมากกว่าสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษา แสดงให้เห็นถึงรูปแบบในการดูแลเด็กกลุ่มเปราะบางที่ แตกต่างกันในแต่ละระดับชั้น อาจจะเนื่องมาจากความแตกต่างของเด็กด้อยโอกาสในแต่ละระดับชั้น โดยส่วนใหญ่ แล้วนักเรียนพิการเรียนร่วมพบในระดับประถมศึกษา และนักเรียนยากจนส่วนใหญ่พบในระดับประถมศึกษา เช่นเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the Basic Education Commission, 2020) เด็กกลุ่มนี้มีโอกาสที่จะเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นน้อยลง ซึ่งงานวิจัยของณัฐฐาภรณ์ เลียมจรัสกุล (Liamjaratsakul, 2012) กล่าวถึงความแตกต่างของเด็กด้อยโอกาสในแต่ละระดับชั้น มีที่มาจากค่าใช้จ่ายสำหรับ การเรียนที่แตกต่างกัน ค่านิยมและทัศนคติของผู้ปกครองที่ยากจนในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อ

การเปรียบเทียบขนาดสถานศึกษากับระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการ สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 พบว่า สถานศึกษาทั้ง 4 ขนาด (ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ) มีระดับการดำเนินการขับเคลื่อน นโยบายการจัดการเรียนการสอนฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า จำนวน นักเรียนของแต่ละสถานศึกษามีผลต่อระดับการดำเนินงาน จำนวนนักเรียนที่แตกต่างกันส่งผลต่อการได้รับจัดสรร ทรัพยากร และการใช้ทรัพยากรในการบริหารจัดการกับสถานการณ์การแพร่ระบาดย่อมส่งผลให้เกิดความแตกต่าง ถึงแม้ว่าสถานศึกษาขนาดเล็กจะได้รับการจัดสรรงบประมาณในจำนวนที่น้อยกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่

.....
และขนาดใหญ่พิเศษ แต่ด้วยจำนวนนักเรียนที่น้อยกว่าจึงทำให้การบริหารจัดการได้ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับ กนกอร อุณสถานนท์ (Unsathanon, 2020: 1-14) โดยพบว่า สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีการบริหารด้านความปลอดภัย แตกต่างกัน (ด้านอาคารสถานที่ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย ด้านการให้บริการความปลอดภัย ด้านการจัดสวัสดิภาพ และด้านสุขภาพอนามัย)

การเปรียบเทียบลักษณะที่ตั้งของสถานศึกษากับระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 จากผลการศึกษา พบว่า สถานศึกษาที่มีลักษณะที่ตั้งที่แตกต่างกัน มีระดับการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนฯ ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า มาตรการในการดำเนินการในแต่ละมิติมีความเหมาะสมกับสถานศึกษาต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีลักษณะแตกต่างกัน โดยการดำเนินการตามมาตรการและแนวทางที่กำหนด สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีลักษณะแตกต่างกันสามารถดำเนินการได้ในลักษณะที่เหมือนกันไม่ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะที่ตั้งของสถานศึกษา ในแต่ละมิติการดำเนินงาน ซึ่งแตกต่างกับรัตนดา ตั้งศิริชังพงษ์ (Tungsirichangpong, 1989) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบทรัพยากรทางการศึกษา ประสิทธิภาพการสอน และประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย พบว่าสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่แตกต่างกันมีทรัพยากรทางการศึกษา ประสิทธิภาพการสอน และประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนแตกต่างกันตามเขตที่ตั้งของสถานศึกษา

3. แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

จากผลการศึกษาพบว่ามีการดำเนินงานตามแนวปฏิบัติอย่างเข้มงวด แต่ก็ยังคงเห็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะความพร้อมในด้านต่างๆ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในแบบออนไลน์ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ทุกประเภทสถานศึกษา ขาดการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานตามนโยบายการจัดการเรียนการสอนฯ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสามารถขับเคลื่อนต่อไป การดำเนินงานจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องตอบสนองนโยบายการศึกษาในเชิงรุก ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 รวมถึงเหตุการณ์ภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ด้วยแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์วิกฤติ ควรมีการดำเนินงานเชิงรุกใน 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การรับมือกับปัญหาอย่างทันท่วงที ระยะที่ 2 การบริหารงานอย่างต่อเนื่อง และระยะที่ 3 การปรับปรุงและเร่งรัดในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของธนาคารโลก (World Bank) (Wilichowski and Cobo, 2020: 18-36)

ระยะที่ 1 การรับมือกับปัญหาอย่างทันท่วงที การรับมือจากสถานการณ์การแพร่ระบาดที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องปิดสถานศึกษาในพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาด เพื่อความปลอดภัยของนักเรียน แต่การเรียนรู้ก็ไม่สามารถหยุดได้ รูปแบบการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนรูปแบบไปเป็นการเรียนการสอนทางไกลแทน โดยการจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงโอกาสในการเข้าถึงของนักเรียนให้มากที่สุด นอกจากนี้ระบบการศึกษาทางไกลควรมีการวางมาตรการเพื่อป้องกันการออกกลางคันในเชิงรุก ผ่านการสื่อสารและการสนับสนุนอุปกรณ์ในการเรียนทางไกลหรือรูปแบบออนไลน์ รวมถึงการสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ อาหารกลางวัน นมโรงเรียน

นอกจากนี้อาศัยการศึกษาในระดับอาชีวะ และมหาวิทยาลัยเข้ามาช่วยในการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี และวัสดุอุปกรณ์ทั้งในการจัดการเรียนการสอน และการป้องกันโรค

ระยะที่ 2 การบริหารอย่างต่อเนื่อง เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดเริ่มดีขึ้น การกลับมาเรียนรู้ในโรงเรียนก็จำเป็นต้องกลับมาอีกครั้งแต่ก็ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นหลัก จากการเรียนรู้ทางไกลที่นักเรียนอาจจะขาดช่วงของการเรียนรู้ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กปฐมวัยและประถมศึกษา จากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าไม่สามารถจัดการเรียนทางไกลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และภาครัฐเองได้กำหนดรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายหลายให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาต่างๆ การเปิดเรียนให้กลับมาเรียนที่โรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนในการสอนเสริมให้นักเรียนในส่วนที่ขาดหายไปจากการไม่สามารถจัดการเรียนออนไลน์ได้ รวมถึงรูปแบบการประเมินผลผู้เรียนในแต่ละรายวิชาที่ต้องมีการปรับเปลี่ยน ไปจนถึงการปรับปรุงวิธีการสอนและหลักสูตรที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการนำเทคโนโลยีแบบผสมผสานมาใช้ และการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนเนื่องจากการเรียนออนไลน์หรือการจัดการสอนทางไกลส่งผลต่อการลดปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียน

ระยะที่ 3 การปรับปรุงและเร่งรัดการพัฒนาการศึกษา ซึ่งจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ถือเป็นโอกาสในการสร้างระบบการศึกษาให้เข้มแข็งและเท่าเทียมมากยิ่งขึ้น หลักจากการแพร่ระบาดผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องหันมาปรับเปลี่ยนมุมมองและการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเอง ผู้ปกครอง ครู สื่อมวลชน รัฐบาล และอื่นๆ อย่างเช่น จากผลการศึกษาพบปัญหาและอุปสรรคคือผู้ปกครองไม่สามารถช่วยในการเรียนการสอนออนไลน์ให้กับบุตรหลานได้ ผู้ปกครองจึงต้องปรับเปลี่ยนมุมมองใหม่ด้วยการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความจำเป็นในการทำงานร่วมกันกับโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนของบุตรหลาน นอกจากนี้การพัฒนาและการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ของภาครัฐ เพื่อมาลดช่องว่างของความแตกต่างในการเข้าถึงฮาร์ดแวร์ (อุปกรณ์ เครื่องมือในการเรียนการสอน) การเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และซอฟต์แวร์ (ระบบ แพลตฟอร์ม รูปแบบการเรียนรู้) โดยต้องคำนึงถึงบทเรียนที่ผ่านมา จากนวัตกรรมต่างๆ ในการดำเนินการในช่วงของระยะที่ 1 และระยะที่ 2 เพื่อพัฒนาแนวทางที่มีประสิทธิภาพและเท่าเทียมกันที่สุดในการเรียนรู้สำหรับนักเรียน การจะฟื้นตัวจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ธนาคารโลกเสนอความเห็นว่าเป็นต้องเพิ่มการลงทุนในระบบการศึกษาเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก งบประมาณด้านการศึกษารัฐจำเป็นต้องให้การคุ้มครอง เพื่อนำมาพัฒนาครู ผู้บริหาร การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านต่างๆ ทางการศึกษา การสอนและหลักสูตรการสอนในระดับที่เหมาะสมและการสร้างทักษะพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. กระทรวงศึกษาธิการ ควรมีการสำรวจความพร้อม ความต้องการ และศักยภาพในการจัดให้นักเรียนสามารถเรียนออนไลน์ได้ ในด้านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เครือข่ายระบบอินเทอร์เน็ต ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่มีความพร้อม เพื่อสนับสนุนให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาในแต่ละขนาดที่แตกต่างกัน

2. กระทรวงศึกษาธิการและกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรประสานความร่วมมือกันในการในการสนับสนุนและจัดหาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และเครือข่ายระบบ อินเทอร์เน็ตให้แก่เด็กกลุ่มด้อยโอกาสและเด็กยากจน เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา อาจจะสนับสนุน ในลักษณะทุนการศึกษา หรือโครงการยืมอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์ หรือการจัดตั้งจุด เพื่อเรียนออนไลน์ร่วมกันในกลุ่มเล็กๆ

3. กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการกำหนด รูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายและยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียน เพิ่มช่องทางในการเข้าถึงรูปแบบ การเรียนที่หลากหลายได้ตลอดเวลา สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของนักเรียน รวมถึงการออกแบบ สื่อการเรียนรู้เฉพาะให้กับกลุ่มเด็กปฐมวัย เด็กพิการเรียนร่วม ในรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถเปิดให้ นักเรียนได้เรียนรู้ตลอดเวลา เพิ่มช่องทางในการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถเรียนรู้ได้จากทุกที่ ทุก เวลา เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาของผู้ปกครองในเรื่องของเวลาให้สามารถมาดูแลช่วยเหลือได้

4. ภาครัฐควรถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน รวมถึงพัฒนานวัตกรรมจากการดำเนินการที่ผ่านมา เพื่อวางแผนการจัดการศึกษาในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและเหตุการณ์หลังการแพร่ระบาดของโควิด 19 รวมถึงการพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษาให้มีทักษะพร้อม รัฐจึงต้องเตรียมความพร้อมด้านงบประมาณเพื่อ สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการศึกษา และทรัพยากรที่จำเป็น

5. กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุข ควรพิจารณาร่วมกันในการประเมินสถานการณ์ เพื่อประกาศเปิดหรือปิดสถานศึกษาตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนเป็นหลัก และถ้า หากจำเป็นต้องเปิดสถานศึกษาอีกครั้ง ควรเร่งจัดหาวัคซีนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ มาฉีดให้กับนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เรียบร้อยก่อน จึงจะเปิดสถานศึกษาให้นักเรียนมาเรียนในสถานศึกษาได้ตามปกติ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเรื่องของการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ที่อาจจะส่งผลต่อ การออกกลางคัน และออกจากกระบบการศึกษาของเด็กกลุ่มด้อยโอกาส เพื่อมาวางแผนและกำหนดแนวทางในการ ช่วยเหลือเด็กกลุ่มเหล่านี้

2. ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องการติดตามและประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ที่มีความเหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ที่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ในโรงเรียน ดังเช่น การการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

References

- Bureau of Policy and Planning. (2020). **Educational Statistics**. [Online]. Retrieved September 20, 2020, from <http://plan.bopp-obec.info/Home/>. (in Thai)
- Clare Buckley Flack, Lyndon Walker, Amanda Bickerstaff, Hester Earle and Cara Margetts. (2020). **Educator Perspectives On The Impact Of Covid-19 On Teaching And Learning In Australia And New Zealand**. Pivot.

- Center for COVID-19 Situation Administration. (2020). **Announcement of Center for COVID-19 Situation Administration**. [Online]. Retrieved September 20, 2020, from <https://www.moi-covid.com/>. (in Thai)
- Choon, C. M. (2020). **South Korea Students Begin Online Learning in Late Start to Academic Year; Covid-19 Cases Lowest in 7 Weeks**. [Online]. Retrieved May 29, 2021, from <https://www.straitstimes.com>
- Cavanagh, E. (2020). **How 6 Countries are Opening up Schools Again, with Temperature Checks, Outdoor Classes, and Spaced Out**. [Online]. Retrieved May 29, 2021, from <https://www.insider.com>.
- Department of Disease Control. (2020). **Number of People Infected with COVID-19 in Thailand**. [Online]. Retrieved September 20, 2020, from <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/>. (in Thai)
- Department of Health. (2020). **A Practical Guide for Educational Institutions to Prevent the Spread of COVID-19**. Bangkok: Q Advertising Company Limited. (in Thai)
- Equitable Education Fund. (2019). **Let's Find Each Other: Screening for Children in Extreme Poverty to Reduce Educational Disparities**. [Online]. Retrieved May 29, 2021, from <https://www.the101.world/next-step-of-subsidizing-poor-children/>. (in Thai)
- Fakcharoenphol, V., Chaovatthanakun, K., Warasunun, P. and et al. (2020). "Readiness to Implement Online Learning Management under the Covid-19 Pandemics." **Journal of Education and Human Development Sciences** 4(1): 44-61. (in Thai)
- Karnkavinpong, O. (2018). **Thailand's Preparedness for Emerging Infectious Diseases and Epidemic in the Framework of the International Health Regulations (2005)**. Kingdom Defense Course Thailand National Defence College. (in Thai)
- Liamjaratsakul, N. (2012). **An Analysis of Educational Expenses of Thai Households under the 15-year Free Education Program**. [Online]. Retrieved May 29, 2021, from <https://www.tcijthai.com/news/2013/09/watch/3131>. (in Thai)
- Maki, T. (2020). **Schooling in Hokkaido under the COVID – 19**. Interview
- Melnick, H. and Darling-Hammond, L. (2020). **Reopening Schools in the Context of COVID-19: Health and Safety Guidelines From Other Countries**. LEARNING POLICY INSTITUTE.
- Ministry of Education. (2020). **Guidelines for Opening and Closing the Semester and Compensated Teaching for the 2020 Academic Year of Schools under the Office of the Basic Education Commission**. [Online]. Retrieved July 25, 2020, from <https://moe360.blog/2020/05/09/แนวทางการเปิดปิดภาคเรียน>. (in Thai)

Office of the Basic Education Commission. (2020). **Guidelines for Teaching and Learning Management of Schools under the Office of the Basic Education Commission in the Epidemic Situation of the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Academic Year 2020.**

[Online]. Retrieved July 29, 2020, from <https://www.obec.go.th/>. (in Thai)

Office of the Education Council. (2020). **Study Online in the Covid-19 Era: Crisis or Opportunity for Thai Education.** Bangkok. (in Thai)

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis.** 3rdEd. New York. Harper and Row Publications.

Tumthong, D. and et al. (2014). “Problem of Underprivileged Children in Education : situation of inequality in Thailand.” **Journal of Humanities and Social Sciences** 10(1): 123-138. (in Thai)

Tungsirichangpong, R. (1989). **A Comparision of Education Resources, Teaching Efficiency and School Administration Efficiency Among Secondary Schools in Thailand Classcified by Sizes, Types, and Locations.** Master of Education Thesis Program in Education Research Graduate School Chulalongkorn University. (in Thai)

Unsathanon, K. (2020). “School Safety Administration Under the Secondary Educational Service Area Office 2 Bangkok”. **Valaya Alongkorn Review** 10(2): 1-14. (in Thai)

Wilichowski, T. and Cobo, C. (2020). **The Covid-19 Pandemic : Shocks to Education and Policy Responses.** World Bank Group Education.